

Broj: 04-28-248-53/05
Tuzla, 11.04.2006. godine

Pojašnjenje uz Odluku broj 04-28-248-37/05 od 21. marta 2006. godine

31. januara 2006. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) donijela je Odluku o privremenim tarifama ("Službeni glasnik BiH", broj 7/06), i utvrdila početnu privremenu tarifu prijenosa od 1,087 pf/kWh, podložnu harmonizaciji pristupa troškova ukupnog potrebnog prihoda.

Podaci koje potvrđuje Odluka DERK-a od 31. januara 2006. godine vidljivi su iz slijedeće tabele, preuzete iz Izvještaja voditelja postupka o provedenom tarifnom postupku za određivanje privremenih tarifa za usluge prijenosa električne energije:

Troškovi i rashodi (KM)	2004	2005	2006 traženo	2006 odobreno	Indeksi		
					5/2	5/3	5/4
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>			
Troškovi materijala	3 872 470	4 945 800	6 075 640	4 306 340	1,112	0,871	0,709
Troškovi usluga	3 494 051	5 141 927	5 494 439	3 860 926	1,105	0,751	0,703
Troškovi radne snage	25 785 768	39 054 270	45 127 230	35 200 000	1,365	0,901	0,780
Amortizacija	69 556 670	67 426 582	71 760 923	71 760 923	1,032	1,064	1,000
Troškovi kamata	2 302 920	5 989 420	10 753 611	10 338 275	4,489	1,726	0,961
Rashodi od finansiranja	145 972	2 476 342	1 537 597	1 537 597	10,534	0,621	1,000
Ostali troškovi	1 726 709	1 951 794	3 163 304	1 726 709	1,000	0,885	0,546
Troškovi pogona i održavanja nekontrolirani	1 350 637	3 185 330	2 415 146		0,000	0,000	0,000
Ostali i vanredni rashodi	13 695 539	670 016	1 108 650	1 108 650	0,081	1,655	1,000
Regulatorna naknada	1 636 242	3 933 690	1 280 000	1 770 700	1,082	0,450	1,383
Troškovi rezervisanja			14 141 540				
1. Ukupno troškovi i rashodi	123 566 978	134 775 171	162 858 080	131 610 120	1,065	0,977	0,808
2. Prihod od ITC mehanizma				8 000 000			
3. Potreban prihod (1.-2.)	123 566 978	134 775 171	162 858 080	123 610 120	1,000	0,917	0,759
Energija (kWh)	10 101 004 466	10 674 569 345	11 331 530 000	11 370 736 200			
Tarifa (pf/kWh)	1,223	1,263	1,437	1,087			

21. marta 2006. godine DERK je donio svoju odluku o privremenoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", br. 24/06 i 26/06) i utvrdio tarifu prijenosa za kupce u BiH u iznosu od 0,980 pf/kWh, tarifu od 0,398 pf/kWh za deklarirani uvoz električne energije iz zemalja koje u okviru Mehanizma kompenzacije između operatora prijenosnog sistema (ITC mehanizam) imaju status tzv. *perimetar* zemlje (zemlje koja nije potpisnica ITC sporazuma), i tarifu za deklarirani izvoz električne energije od 0,578 pf/kWh.

Iako DERK ima nadležnost nad prijenosom a entitetske komisije nad tarifnim sistemom za krajnje kupce, DERK je svjestan da troškovi prijenosa čine sastavni dio tarife za krajnje kupce i u cilju smanjenja efekta tarifnog šoka za domaće kupce smanjena je tarifa prijenosa sa 1,087 pf/kWh na 0,980 pf/kWh.

Usporedba tarifa prijenosa za kupce u BiH data je u slijedećoj tabeli:

Usporedba tarifa	2004	2005	2006 traženo	2006 (02, 03) odobreno 31.1.2006	2006 (04-12) odobreno 21.3.2006	Indeksi		
						6/2	6/4	6/5
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>			
Tarifa za kupce u BiH (pf/kWh)	1,223	1,263	1,437	1,087	0,98	0,801	0,682	0,902

Kao što je vidljivo, tarifa prijenosa odobrena 21.03.2006., za kupce u BiH je realno niža:

- za 19,97% u odnosu na "tarifu" za 2004. godinu,
- za 31,8% u odnosu na traženu tarifu za 2006. godinu i
- za 9,84% u odnosu na tarifu odobrenu 31.01.2006. godine

DERK nije mogao zanemariti ekonomske uvjete u zemlji i činjenicu da je od 1. januara 2006. godine počela primjena Zakona o porezu na dodatnu vrijednost. Iako PDV ne utiče na poslovanje industrijskih kupaca, uvećao je ekonomski teret po osnovu potrošnje električne energije sa 10 na 17% za određene kategorije krajnjih kupaca (domaćinstva i ostala potrošnja koja nije u sistemu PDV). DERK se stoga našao pred izazovom kako da osigura pravednost i razumnost tarifa, a da se ne udalji od ekonomskih mogućnosti kupaca električne energije.

Odluka o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za prijenos električne energije i rad nezavisnog operatora sistema ("Službeni glasnik BiH", broj 44/05), određuje svojim članom 3. da je privremena tarifa za usluge prijenosa namijenjena da pokrije troškove poslovanja Kompanije za prijenos u periodu "do donošenja tarifa za prijenos električne energije na temelju Metodologije" (*Metodologija za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, Nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge* – "Službeni glasnik BiH", broj 46/05). Ovaj navod jasno anticipira postupnost u primjeni Metodologije.

Drugim riječima, to znači da je DERK očekivao protok razumnog prijelaznog perioda, nakon kojeg bi se, s većom preciznošću, mogli određivati troškovi za obavljanje regulirane djelatnosti i fizički obim usluga u okviru regulirane djelatnosti. Ove pretpostavke su logične i normalne s obzirom da su kompanije za koje se utvđuju tarife tek formirane. Troškovi Kompanije za prijenos koja je registrirana 1. februara 2006. godine i tek počinje sa radom kao jedan subjekat, planirani su na osnovu konsolidovanih podataka djelatnosti prijenosa iz 2004. godine, koji su ostvareni u okviru tadašnje organizacije elektroprivrednih preduzeća.

U skladu sa Izvještajem voditelja postupka o provedenom tarifnom postupku za određivanje privremenih tarifa za usluge prijenosa električne energije, koji je potvrđen Odlukom DERK-a od 31. januara 2006. godine, ukupni troškovi i rashodi Kompanije za prijenos iznose 131.610.120 KM. Struktura tako odobrenih troškova data je na prvoj strani. DERK odlukom od 21. marta 2006. godine nije promijenio ukupne troškove i rashode, niti njihovu strukturu. Promijenjen je samo iznos odbitne stavke prihoda po osnovu primjene ITC mehanizma.

Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) je potpisnik Sporazuma o kompenzaciji između operatora prijenosnog sistema (ITC sporazum) koji uspostavlja regionalnu prekograničnu tarifu. Ovaj sporazum ima za cilj da potakne prekograničnu trgovinu u skladu da Direktivom 2003/54/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta električne energije i Propisom

1228/2003/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije. Prekogranični tokovi (deklarisani uvoz iz perimetar zemalja, fizički uvoz i izvoz unutar ITC mehanizma) se tarifiraju na jedinstven način u cijeloj regiji čijom primjenom se uplaćuju naknade u jedinstveni ITC fond. Iz ovog fonda se kompenziraju strane koje vrše uslugu tranzita za druge subjekte.

Poravnanja između procjenjenih i ostvarenih prekograničnih tokova vrše se na mjesečnoj osnovi, a po isteku godine usaglašava se konačan obračun. Ovu funkciju obavlja administrator fonda koji priprema mjesečne izvještaje o obavezama i potraživanjima svake od strana. Zbog svoje prirodne pozicije tranzitne zemlje u regiji i postojećih kapaciteta prijenosne mreže, Bosna i Hercegovina je po osnovu primjene ITC mehanizma, nakon prihoda od oko 1,2 miliona eura u 2004., ostvarila prihod od 4,4 miliona eura u 2005. godini.

Prilikom donošenja početne privremene tarife DERK-u je predočena najava administratora fonda da će neto pozicija BiH po osnovu primjene ITC mehanizma iznositi 8 miliona KM. Međutim, napuštanje određenih principa koji su bili u primjeni u ranijem periodu (neuvažavanje tokova po interkonekcijskim vodovima 110 kV u BiH) i uvođenje novih rješenja (tzv. koncept 50%-nog uticaja rubne zemlje – *50% of edge country concept*) dovelo je do konačne neto pozicije BiH od 4.557.084 KM za 2006. godinu. ITC mehanizam pored svih prednosti koje donosi njegova primjena ima određene slabosti i u toku su aktivnosti na daljem usavršavanju modela. Pored toga vode se intenzivne aktivnosti u cilju objedinjavanja ITC fonda za zemlje Evropskog ekonomskog prostora sa ITC fondom za zemlje jugoistočne Evrope (objedinjavanje ETSO i SETSO fonda) u 2007. godini.

Prema ITC sporazumu neto uvoz i izvoz se obračunava po tarifi u iznosu od 1,99 €/MWh, što je jednako iznosu od 0,389 pf/kWh, a efekat ove tarife je sadržan u tarifi usluga prijenosa za domaće kupce i deklarirani izvoz. Također, ITC sporazum propisuje da se deklarirani uvoz iz zemalja koje nisu potpisnice (iz tzv. *perimetar zemalja*) tarifira u iznosu od 1,99 €/MWh odnosno 0,389 pf/kWh. Napominje se da je Hrvatska perimetar zemlja u 2006. godini. Po ovom osnovu, uvažavajući deklarirani uvoz na granici sa Hrvatskom u količini od 413.621 MWh dolazi se do prihoda od 1.609.855 KM.

Zbrajanje neto pozicije BiH (4.557.084 KM) i prihoda od deklarisanog uvoza (1.609.855 KM) daje prihod po osnovu primjene ITC sporazuma od 6.166.939 KM što predstavlja pripadajući prihod Kompanije za prijenos. Ovaj izračun je predstavljen u sljedećoj tabeli:

No.	Elementi	energija (kWh)	tarife (pf/kWh)	prihod (KM)
1	Ukupni troškovi Kompanije za prijenos			131 610 120
2	Neto pozicija BiH			4 557 084
3	Deklarisani uvoz iz perimetar zemalja (Hrvatska)	413 621 000	0,389	1 609 855
4	Prihod po osnovu primjene ITC mehanizma (2+3)			6 166 939
5	Potreban prihod (1-4)			125 443 181
6	Preuzeto sa mreže prijenosa (domaći kupci)	11 370 736 200	0,980	111 433 215
7	Deklarisani izvoz (5-6)	2 422 470 000	0,578	14 009 966

Težnja DERK-a je da ublaži tarifni šok za domaće kupce i kompenzira smanjeni očekivani prihod po ITC sporazumu. Evidentni nedostaci, nesavršenost ITC mehanizma i neodražavanje realnih troškova koje prekogranični tokovi uzrokuju u zemljama koje primjenjuju mehanizam, rezultiraju različitim prilagođavanjima u zemljama regije i mjerama kojima se na neki način pokušavaju kompenzirati ovi nedostaci.

Imajući u vidu naprijed rečeno DERK je izvršio korekciju načina tarifiranja izvoza električne energije u prijelaznom periodu tako da svojom odlukom tarifira deklarirani izvoz u iznosu od 0,578 pf/kWh.

Ovdje se ističe da Propis 1228/2003/EC daje okvir regulatornog tretmana prekogranične trgovine i nalaže izradu obavezujućih smjernica. U finalnoj fazi donošenja su Smjernice za tarifiranje prijenosa, čiji je cilj uspostava odgovarajućih pravila ubrzane harmonizacije osnovnih principa tarifiranja, uključujući odražavanje ITC mehanizma na nacionalni tarifni sistem. Istovremeno, u istoj fazi su i Smjernice o samom ITC mehanizmu, koje detaljno razrađuju jedinstvenu metodologiju kompenzacije troškova uzrokovanih prekograničnim tokovima električne energije. Primjena ovih smjernica očekuje se od 1. januara 2007. godine.

Odlukom o privremenoj tarifi od 21. marta 2006. godine, naloženo je Kompaniji za prijenos da osigura ugradnju nedostajućih mjernih uređaja (snaga, aktivna i reaktivna energija) u svim tačkama razgraničenja između prijenosne i distributivne mreže i u svim tačkama razgraničenja između prijenosne mreže i proizvodnih jedinica. Time se DERK-u omogućava da u narednom tarifnom postupku uspostavi dvodjelnu tarifu, zasnovanu na komponentama snage i energije, u skladu sa Metodologijom. Vodeći računa o činjenici da NOS BiH u ovom trenutku nije adekvatno tehnički opremljen da prikuplja sve podatke o mjerenjima u svom centru upravljanja, Kompanija za prijenos zadužuje se da formira mjesečne izvještaje o mjerenjima. Svrha ovih izvještaja je da omoguće obavljanje funkcija u nadležnosti NOS-a BiH, koji će dostavljati kompletan izvještaj o tokovima električne energije DERK-u. Takođe, kompletan izvještaj predstavlja osnovu za fakturisanje usluga koje obavljaju Kompanija za prijenos i NOS BiH.

Tokom prijelaznog perioda do potpune primjene Metodologije za usluge prijenosa, Nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge, primjenjuje se Odluka o načinu utvrđivanja privremenih tarifa.